

ARADI HIRDETŐ.

Szerkeszti 's kiadja Sveszter Ferencz.

47-dik szám.

Szombaton November 18-án 1848.

7-ik évi folyam.

☞ Az előfizetésidő és hirdetések valamint ezen lapra, ugyszinte az „Arader Kundschaftsblatt“-ra naponként elfogadtatnak a szerkesztőség irdájában (Forray utczában, Viszkub háza 1. emeletében) reggeli 7 órától fogva estéli 6-ig.

Hirdetmény.

A' 29. honvéd zászlóalj számára munkát vállalt valamennyi szabómestereknek, úgy posztót kiszolgáltató kereskedőknek tudtukra adatik, hogy követeléseik fizetése vegett Pécskán megjelenjenek, az elkészített ruházatokat is ugyan Pécskán alulirtnak számba adják.

Pécskán november 15-én 1848.

Dániel István, alispán.

Jelentés.

A' gymnasiumbeli iskolának magán oktatás szerinti tanításra, valamint lak és tápzatba felvétetnek iskolás gyermekek Ocsoviny Sándor magán-tanárnál. Lakása az Istvántéren Gantner házában, a' fehér kereszt czímű vendéglő mellett.

Gávra Professornál, a' hálszutzában, 3 szoba és 1 konyha azonnal térbe kiadó.

Azonnal bérbe kiadó

Reformutzában 309. sz. Schaerfeneder Ferencz házában, 2 szoba, konyha, éléskamra, és padlással, — ugyszinte 1 szoba kis konyhával.

Tudósítás.

A' tornyai urodalom részéről közhírré tétetik, miszerint ezen urodalomban jövő 1849-ik évi januárhó 1-től kezdve elhullandó selyembirkák bőrei, f. évi november 20-án Tornyan az urodalmi irdában ajánlatok utján legtöbbet ígérőnek egy, vagy ha valamely ajánlat az urodalom igényeinek megfelelőendne, két vagy három évre is átengedtetnek.

Biztosítékul 100 pft leteendő.

Írásbeli kötelező ajánlatok is elfogadtatnak, mellyek a' fenérintett napig a' tornyai urodalmi irdába lepecsételve beküldendők.

Uhrinyi Károly, tisztartó.

2204 sz. Építési árlejtés.

Az aradi álladalmi urodalom ménesi kerülete részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Kládova helység határában találtató két mészégető kemence kijavitása iránt az alulirt tisztartói hivatalnál

létező, 's az illető vállalkozók által legott megtekinthető költségvetés 's egyéb építési okirományok alapján az aradi építési hivatalnál árlejtés fog tartatni, 's pedig

kőműves munkáért	194 ft 16 kr.
kőművesi anyag fuvarral együtt	79 „ 11 ¹ / ₂ kr.

Összesen 273 ft 27¹/₂ kr. pp.

A' nyilvános árlejtés határideje f. e. novemberhó 20-ik napjára határozatott, melly árverésnek elmúltával utóigéret el nem fogadtatik.

Ki ezen árlejtéshez járulni szándékozik, a' kitett napra az aradi építési hivatal irdájába, hol az árlejtés reggeli 9 órakor kezdődni fog, 10száztohi bálnpénzzel ellátva ezennel illendően meghivattatik.

A' ménesi álladalmi tisztartói hivatal által.
Paulison november 7-én 1848.

2272 sz. Hirdetés.

Az aradi álladalmi urodalom ménesi kerülete részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a' radnai erdőben 50 tölgyfa-gerenda, a' mészkemenczéknel Kládován 829 kötet rözse, elkobzott 100 darab teknő, 34 darab 10 akós hordónak való donga, 143 darab öt akós hordóknak való, és 150 darab keréktalp folyó hó 22-én, nem különben a' kovaszinczi erdőben létező parcellák folyó hó 19-én árverésre fognak kitétetni, mellyek elmúltával utóigéret el nem fogadtatik.

Ki ezen árveréshez járulni szándékozik, a' kitett napra a' paulisi tisztartói hivatal irdájába, hol az árverés reggeli 9 órakor kezdődni fog, ezennel illendően meghivattatik.

A ménesi állad. tisztartói Hivatal által.
Paulison nov. 9-én 1848.

Helybeli.

A' várból nov. 10-én városunk ellen irányzott rettenetes bombáznak okául azt vetik, hogy ugyanazon este a' vár melletti zsilip meggyújtatott és már azelőtt a' vár felöli marosparton volt komp elsülyesztetett. Azonban szombaton, f. hó 11-én, miután a' várból 7 órakor 3 agyulövessel megköszöntöttünk, Uj-Arad felől állomásozva volt Márjássy őrnagy szinte agyuztatta a' várt, minek kö-

vetkeztében városunk 9 órától fogva 11-ig mintegy 80 ágyúlévéllel terheltetett, mi által a házak ismét tetemesen megrongáltattak. Jelenleg legnagyobb kár a megyeházát és az izr. iskola épületét érte.

Márjásy őrnagy (jelenleg al-tábornagy) Uj-Aradról egész erejével e' hó 14-én átjött, és egyuttal az ideiglenes hidat is felszedetvé. Gaál őrnagy is, Világoson és Buttyinon keresztül Erdélybe kirándulván, ebbéli utjából f. hó 15-én visszatért, miután a lázadást minden felé elnyomta. — Ezen, Brádig (erdélyben) folytatott hadrakelésben számos honvédeken, huszárokon és dragonyosokon kívül, még 150 aradi nemzetőr is részt vett. A' veszteség részünkről nagyon csekély volt, ellenben a' zendülő olákok közül — kik öltek, raboltak és gyújtogattak — mindazok, kik fegyveresen ellenálltak, lekonzultattak, és részint leágyuztattak, részint szétverettek. A' lazítók házaik felpörzsöltettek, és nevezetes rögtöntörvényi kivégzések is történtek, mi az elcsábított népnek példaul szolgálhat.

Uj-Aradot f. hó 14-én este a' Schvarczenberg-uhlánok ismét elfoglalták, honnan a' vár élelmiszerekkel bőségesen elláttatik. Sajnos, hogy a' közlekedés Lippa és Temesvár közt felszabadult.

Pénteken, nov. 17-én délelőtt, a' legelső hózivatar mutatkozott, és már előtte való két éjszakán fagyott. Közelg a' tél, 's vele együtt sokféle nyomor! Se pénz, se kereset, nyomorult kilátás! —

V e g y l e t.

—*.* A' pénzügyministerségtől. A' törvényhozás határozata következtében, az ország közönsége ezennel következőkről értesítettik:

1) A' száz forintos magyar pénzjegyek legközelebben forgalomba fognak tétetni.

2) Ezenaél rendeltetik: hogy ezen pénzjegyek minden közpénztárakban, akár adó, akár más bármely fizetéseknel névszerinti teljes értékökben, száz ezüst forint gyanánt (egy forintra három huszast számítva) elfogadtassanak.

3) Ezen pénzjegyeknek értékét a' magyar álladalom minden javaival biztosítván, elfogadásukra nézve a' magánosoknak semmi aggodalma sem lehet.

4) Ezen 100 frtos pénzjegyeknek ismertető leírása a' következő:

A' magyar 100 frtos pénzjegyek 7" szélességűek — és 5" magasságúak; — az öt forintos jegyekkel ugyanazon papirból készítvük, melynek t. i. sajátága, hogy hígított kénsavanyval nedvesítve, rögtön feketévé változik; ezen fekete szín későbbben elmúlik a' nélkül, hogy a' papir vegyszeri minőségét elveszítené.

A' jegyek előlapján dombormű modorban vésett és renaissance-stilben arabeskekből képezett, fekete könyomatu körvény (Rahmen) látható. A' körvény felső részén a' magyar czímer, alol egy nőfej, a' négy sarkokban egymást átszögő négy-

szögök 's ezek mindegyikében rómaiszámmal száz (C.) van alkalmazva; mindkét oldalon tojásdad paizsban ónyomatban (typographia) látható a' „100“ szám. A' fej és czímer jobb és baloldalán, kanyarított finom rostélyzatu térben a' „száz forint“ négy nyelven van nyomatva, a' körvény közepén finom rostélyzattal a' „100“ szám vésvé, e' fölött pedig ónyomatban olvasható:

S z á z f o r i n t.

Ezen pénzjegy minden magyar álladalmi és közpénztárakban száz ezüst forint gyanánt, három huszast egy forintra számítva, elfogadtatik, 's teljes névszerinti értéke a' közállomány által biztosítottatik. Budapest, sept. 1-én 1848. Kossuth Lajos s. k. pénzügyminister.

A' jegy hátulso lapján kanyarított gépvésztű lemezből és keskeny körvényből álló vadgalaub-szinű könyomatos alapzat, magában a' körvényben pedig fehér arabeskek láthatók. A' gépvésztű lemezben öt hosszukás tér és ezekben a' pénzjegyhamisításra határozott fenyítéki szabály öt nyelven olvasható, alattuk pedig a' fehérre vésett „100“ szám alkalmazva van.

5) Hogy a' közönségnek alkalom nyujtassék, mind a' most kibocsátandó 100 pftos jegyeket a' már forgalomban levő magyar öt forintos jegyekre és viszont ez utóbbiakat az előbbiekre felváltathatni, addig is, míg az országban több váltóhivatalok felállítatva lesznek, a' Budán levő beváltóhivatal, melly jelenleg az ausztriai nemzeti banknak ügyeit is gondviseli, a' fennemlített fölváltással bizatott meg. Budán, october 22-én 1848.

—*.* A' honvédelmi bizottmány azon parancsot adá ki, mikép ezentúl a' gabona és élelmi szerek kivitele keményen tiltatik.

—*.* Hazánk határát senkinek átlépni nem szabad, se pedig a' végett utlevelért folyamodni.

—*.* Bécs. Végre hiteles tudósításunk van bécsből. Messenhauser a' várost feladá. Azon szin alatt, hogy a' belvárosi torlaszokat célirányosabbakkal kell kipótolni, minden utakat már régóta ürítették. Az új torlaszok nem állítottak fel — mert majd rajzolók, majd rendelők hiányoztak, majd ismét építő kezek. A' parancsnok már ez által kezdé az első árulást, a' nélkül hogy valaki ezen szin alatt rosszat lappangani vélt volna. Így eljött oct. 28 ikának esti 5 $\frac{1}{2}$ órája. Ide nem számítván kisebb csetepatékat, Leopoldstadt Rennveg, és Landstrasze támadtatott meg, és ezen három külváros a' légvérengzőbb viadal után bevétetett. Ezt látva a' város már rapitulálni akart, e' végett nevezetesen nemzetőrök és munkások fegyvereiket letették, mert Messenhauser azt mondá nekik, hogy se lőszer, se elegendő élelmi szerek nincsenek. Miris egy nagy sokaság le volt fegyverezve — midőn oct. 30-aa híre futamodott, hogy a' magyarok közelítenek; új bátorság éltető mindnyájokat, a' munkások ismét fegyverhez nyultak, hogy kirohanjanak. Ekkor Messenhauser

volt az, ki a' nemzetörök és munkások közé a' meghasonlás első szikráját hányta, az utóbbiakat az elsők ellen felingerelvén és buzdítván, hogy a' nemzetörök menjen előre a' tűzbe. Ez magok az ostromlottak közt villongásra nyújtott alkalmat. — Azon jelek, melyeket Messenhauser az István tornyáról a' kívüliekről adott, midőn a' magyar hadsereg a' megtámadást tette, hamis volt; ő a' nép kedvét az által vette el, hogy folyvást jeleket adott: — hogy a' magyarok szörnyen megverettek, hogy közülök 3000 a' dunába szorítottatott, hol nyomorultan elvesztek. Ugyanakkor Windischgrätz a' Wiedent megrohaná, Matzleinsdorfnál benyomult — belöte a' várkaput, és miután a' könyvtárt, a' természeti ritkaságok és ásványok cabinetjét lángba borítá — egyszerre a' belső városban lett. — Szerencsére több ezer legionarius és fegyveres munkások magukat kétfelől kivágták. T. i. Stayer- és magyarország felé. Így a' város urává lett, miután annak felszámíthatlan kárt (a' Gasometert és sok épületet szétdarabolván) tett, — azt adván elő, hogy mindig igen kiméletesen bánt. Erre öt személy kiadását hirdeté: Bém — Pulszky — Schütte tudort — Tausenau tudort és később Messenhausert is. — Utóbb még néhány író is követelt, többek közt: Blumberget, Mahler, Engländer Zsigmondot stb. — A' feketesárgák kéjmámorukban usznak, de át nem látják, hogy a' zendülés még csak most van a' kezdetnek végén. A' tél, a' kenyértelenség, az élelmi szerek hiánya, a' megzavart közlekedés magyarországgal, elzárt magtárunkkal, a' kereskedésnek félbeszakasztása a' farmányokkal — mindennek mi lesz a' vége?... Rémitő lázadás, és keseredett viadal, mire a' szűkölködők — a' birtokosok irányában vetemednek.

—*.* Hiteles szemtanuk állítják, hogy bécs bevételére mindkét részről legalább 2000 emberéletbe került, 's nevezetesen a' várkapunál a' holttestek tornyosodtak és rémitő tekintetet nyújtottak; a' Jägerzeile mégis legtöbbet szenvedett, — a' szép Stierböck című kávéház istálónak fordítottatott, mellyben a' lovasság lovaival van. — Ki bécszet ezelőtt egy hónappal látta, alig ismerné meg!

—*.* A' becsi légio nagy része nagyszámu munkásokkal összeállván, Pozsonyba átcsapott.

—*.* Magyar seregeink mostani fővezére Görgey Pozsonyban rendezte a' sereget. A' közvitéznek a' fegyverben, a' tisztnek a' vezényletben gyakorolják magokat. Hadseregünk nagy része Pozsonyba vonult, erősen besánczolván magát. Más része Zichy Lipót parancsnoksága alatt mosonymegyében van. Tegnap azonban Mosony 's óvári szállásukról ismét Pahrendorfer vonultak, miután a' dzsidások naponként berohanásokat intéznek, és határszéli községeinkben kenyeret requirálnak. Az elszállásolásnak már azon jó sikere volt, hogy 30 huszár 150 requiráló dzsidást nov. 8-án este visszakergetett. (P. Hirl.)

—*.* Pozsonyból jött írásbeli tudósítások folytán Windischgrätz 3 hónapí fegyverszünettel kiálkozik.

—*.* Báro Jeszenák János trencsinmegyei orsz. biztos és főispán levele f. nov. hó 6-ról, a' honvédelmi bizottmányhoz érkezett, mellyben azon örvendetes tudósítás közöltetik, hogy Simonics megveretvén, 4 ágyuja is elfoglaltatott. (Ung.)

—*.* Hiteles tudósítások jelentik, hogy Simonics Nagy-Szombathból morvaországba csapatjainak egy részével csak futással menekülhetett.

—*.* B. Brudern, Hurbán társa, e' napokban Lipótbanvárába rabkép bevitetett.

—*.* Erdélyből az utóbbi jelentések kedvezőbbek. Azok szerint a' Székelyek Szász-Régen-nél Urbán seregét megverték. (P. Hirl.)

—*.* Verseczből, a' „K. H.“-nak jelentik: Krause, az itt állomásozó Rukavina-ezred kapitánya, egyetértve a' temesvári várparancsnokkal és az oda menekült Schvarczenberg-dzsidásokkal, mult octoberhó 20-án éjszaka 21-re kelve hadiseregét megrohanni és lefegyverezni szándékozott. Ezen alávaló terv ugy volt téve, hogy délről a' temesváriak és nyugotról a' szervianok támadják meg a' katonaságot, azt bekerítsék és Temesvárra a' várba hajtsák. Ezen árulók azonban gyalázatos tervök végrehajtásában vitéz Würtemberg-huszáraink által gáncsoltattak; mert midőn e' tervet végbevinni kellett volna, huszáraink a' közelgőket a' temesvári országuton megtámadták, és megszalasztották.

—*.* Temes megyéből közlik: f. hó 2-án e' megyével határos Gyertyámos faluban a' camarilla zsoldosai borzasztó kegyetlenkedést követtek el. Négy százon felül levő dzsidások és határörök rohanták azt meg. A' 36 magyart, kik ott laktak, ámbár ellent nem álltak, kegyetlenül összekonzolták. Csak egy sem hagyatott életben. — Ezen orgyilkosok nem ismerték a' magyarokat, és jobbra elrejtvén magukat, buvhelyeiket sem tudták. Hanem azt mondják, hogy sváb lakostársaik árulták el őket, hogy az által önmagukat biztosítsák. És csakugyan közülök egynek sem lön bántalma. Most arra törekszenek, hogy a' kikindai kerület rácz lakosait lázítsák fel. Más részről pedig az o'áhookat gyűjtögetik, hogy velök Aradra mehessenek, 's ottani erőnkkel harcolhassanak. Versecz és Becskerek lennének legközelebb a' megtámadás pontjainak kitüzve. (P. Hirl.)

—*.* A' képviselőház esti ülésén, nov. 9-én, Kossuth a' felső táborbani eselekvéséről, a' lajthai ütközetről, és hadseregünk jelen állapotáról stb. tudósít. Azt is jelenté a' háznak, hogy a' háznak három tagját: Hettyeit, Szirmai, Ragályit, és a' külügyministériumnak egyik tagját Vargha urat Windischgrätz fogva tartja. A' ház a' orsz. bizottmánynak meghagyja, e' foglyoknak kiszabadítása végett a' szükséges lépéseket megtenni, 's mint-hogy e' személyek elfogatása a' népek jogának megsértése, ez ügyben bírónak más hatalmasságok szólíttassanak fel. Kossuth kéré a' házat, hogy

az orsz. bizottmány elnöki hivatalától fölmentessen, miután egészsége igen meggyöngült. De a' ház abban állapotodott meg, hogy hivatalát megtartsa, és Kossuth engedett. Ezután nyilváníta, hogy a' bizottmány tagjai közt a' tárczákat most elosztja. Az is határozottatott, hogy a' ház mai naptól fogva naponként üléseket tartani és ez utóbbi szakadatlán munkákat az adó és urbéri ügyeket illetőleg folytatni fog.

—*.* Kossuth kormányunk elnöke nov. 11-én ismét Pozsonyba elutazott.

—*.* A' mint hallani 10,000 lengyel siet segítségünkre; Francziához is kész kormányunk felszólítására, szükség esetére 20,000 embert állítani.

—*.* Pest. A' legutóbbi lengyel lázadásból (1831-ik évben) jól ismert tábornagy, Dvernitzky, e' napokban itt megérkezett. Ezen igen tapasztalt katonát kétség kívül részünkre megnyerni igyekezendnek. (V. Ung.)

—*.* Budapest. Nov. 10-én délelőtt itt tartózkodó Bém tábornagy ellen merénylet követtetett el. Kollusinszky nevű 18 éves lengyel ifju, jó családból való, István főherczeg című szállotában a' tábornagra pisztolyt sütött el, de a' golyó csak arczóját horzsolta le; az ifju ember, tüstént megfogatván a' rögtönítelő bíróságnak, de rá néhány óra multával a' közönséges ítélőszéknek adatott át. — A' mint mondják, e' lengyel ifju az ostrolenkai hőst hazaárulónak nyilatkoztatta, és ezen vallástételének következtében a' tábornagy irományai lefoglaltattak, és tulajdon személye is őrizet alá helyezett. Mi azonban fentartjuk magunk-

nak, ezen minden esetre talányos esemény felkörülményes értesítést adni. (Un)

—*.* Lippa (Temesmegyében). Vasárnap, nov. 12-én délelőtt mintegy 1200 főből és 2 ágyúból állott, 's ott létezett védhadunkat Lugosról érkezett Schvarczenberg-dzsidások, végvidékiek, nagy számu oláh kaszásemberek 3 ágyuval me rohanták, kiket honvédeink szerencsésen szétvetek, de egyszersmind Uj-Aradra Márjásy tábornaghoz (ki jelenleg altábornagy) segítségért tárt küldtek. Nagy veszélyt nem sejtve csak mintegy egy 500 emberével és 2 ágyuval még az nap odament, hol éjszaka megérkezett. — De reggel felelő a' nevezett ellenség egy részről, más két részről pedig Temesvárról a' Zsivkovits-, Rukavina- és Lainingen-gyalogság számtalan oláh kaszásokkal és 9 ágyuval odaérkezvén, a' csata reggeli 6 órakor kezdődött, és délutáni kettőig tartott, mellyel az ellenségnek sokkal is nagyobb erejénél fogva részünkről csak annyiban ütött ki károsan, hogy csapatainknak visszavonulni és Lippát az ellenségnek hagyniok kellett. Mindkét részről sokan megsebesültek, és többen a' csatateren maradtak, kiváltképpen az ellenes kaszásemberek közül mintegy 1000-er 's néhányan, kik eleven védfal gyanánt valának felállítva 's kik előtt az út a' hátrálásra el volt zárva.

Embereink hétfőn éjjel kedden reggelig érkeztek Aradra.

—*.* A' csanádi püspök a' temesvári zavarok tekintetéből a' megyei kormányzatot nov. 2-től fogva Makóra tette át.

Nov.	Neve és sorsa a' meghalálozottnak	Vallása	Kora	Betegsége	Lakása és halálozati helye
3	Argyelán Juon, város hajduja	G. n. e.	38 e.	epemirigy	Pernyáva k. v.
4	Nagy Mária, földész	Kath.	56 —	vízkór	Marospart.
—	Fischer Magdolna, kőművesnő	—	28 —	epemirigy	
—	Meisztorovits Teréz assz., polgárnő	—	48 —	szinte	Séga k. v.
—	Meisztorovits Ferencz	—	27 —	szinte	szinte.
5	Muntyán Pája, szücs' f.	G. n. e.	6 hó	görcsök	Gája k. v.
—	Szvatek Ferencz, szücsmester' f.	Kath.	6 e.	idegláz	Reformutcza.
—	Kailinger József úr, kerékgyártómester	—	34 —	szinte	Gája k. v.
—	Gligor Ilona, özvegy	G. n. e.	70 —	aggság	Pernyáva k. v.
—	Bangyási Bálint, sirásó' f.	Ref.	9 —	tüdőlob	Temető.
—	Kátity György, földész	G. n. e.	90 —	aggság	Gája k. v.
—	Benye Katalin, földész' l.	—	8 n.	görcsök	szinte.
6	Nagy Roza, földész	Kath.	30 e.	elvérzés	Magyarváros.
—	Simon Anna, kőműves' l.	—	3 —	görcsök	szinte.
7	Simon Roza, földész	—	28 —	tüdőlob	Marospart.
—	Tóth Agnes, földész' l.	—	1 1/2 —	aszkor	Séga k. v.
—	Fridrich Károly, molnármester' f.	—	10 n.	görcsök	Kriverit.
—	Szombati Péter, földész	G. n. e.	60 e.	aggság	Halászutcza 58
8	Fischer Simon	Kath.	4 —	tüdőlob	Magyarváros 36
—	Joanovits Miliz	G. n. e.	1 —	görcsök	Molnárutcza 90
—	Simon József, leányé	Kath.	7 n.	szinte	Magyarváros.
—	Nagy Anna, földész	—	30 e.	elvérzés	Erdőutcza.
10	Török Mihály, földész' f.	—	2 —	váltóláz	Gája k. v.
—	N. Borbála, leányé	—	5 hó	görcsök	Pernyáva k. v. 249